

Meopta

Leif Johansen

Ja vi gamle kan sikkert huske navnet på det tjekkoslovakiske firma fra vores ungdom. For mig var det ensbetydende med Opemus forstørrelsesapparatet, et begynderudstyr til en overkommelig pris. Man fandt det ofte på skoler, som tilbød fotolære som valgfag, igen prisens betydning. Men hvad stod egentlig firmaet for? Jeg har i den senere tid set på historien om TLR 6x6 cm på 120 filmen. I den forbindelse faldt jeg over Flexaret fra Meopta et rimelig solidt TLR i mellemklassen lidt i stil med de bedste Rollop versioner fra Lipca i Vesttyskland. Fra en hjemmeside kunne jeg downloade brochurer fra 60'erne om firmaet Meopta men desværre alle på tjekkisk og hver enkelt side som en billedfil. De var lavet i anledning af diverse jubilæer 30, 35 og 50 samt en hel bog ved 45 år. Der var ikke meget information at hente på den nuværende Meoptas engelske hjemmeside om firmaet under den kommunistiske regime kun en beskrivelse af velkendte produkter, så jeg måtte i gang med det tjekkiske. Fremgangsmåden er først at lave billedet med tekster om til redigerbar tekster på tjekkisk (OCR hedder det), derefter blev denne tekst sendt gennem Google translation. Slutresultat kunne af og til være helt volapyk, men jeg håber, jeg har fået det væsentlige frem.

Først en kort historisk baggrund. Indtil freden

efter 1. verdenskrig var Tjekkoslovakiet en del af det Østrisk-Ungarsk Kejserdømme under Habsburgerne. Tjekkiet var præget af tætte relationer til den tyske kultur, medens Slovakiet var fattigere og mere slavisk præget. Tjekkiet var industrialiseret herunder en stor våbenindustri (Skoda værker) og dermed fulgte også optisk produktion. Efter freden i Trianon 1920 blev Tjekkoslovakiet selvstændig men allerede i 1938 fik Nazityskland hele Europa til at acceptere annekteringen af Sudetenland (tysk mindretal) for senere på året at overtage hele Tjekkiet, medens Slovakiet blev et tysk domineret "frit" land. Tjekkiets industri både våben og optik blev en del af den tyske krigsmedie. 1945 blev områderne befriet af Sovjetrusland i henhold til de allieredes aftale på Jalta. De to dele blev slået sammen og i 1948 skabte kommunisterne gennem et russisk støttet kup et folkedemokrati. Tjekkoslovakiet blev

en del af Warszawa militærpagten og Comecon (øst handelsamarbejde). Et forsøg på demokratisk socialisme blev i 1968 slået ned af Warszawapaktens tropper. Efter Østblokkens sammenbrud dannedes 1990 – 1993 et frit Tjekkoslovakiet og fra 1993 igen to stater Tjekkiet og Slovakiet.

År 1907 er året for grundlæggelsen af den optiske industri i Tjekkiet. Talrige bestillinger af panoramateleskoper og kikkerter gav en direkte impuls til etablering af produktionen af optiske instrumenter i Bratislava.

Firmaet Srb & Štys bliver 1919 grundlagt i Prag. Produktionsprogrammet omfatter linseslibning og fremstilling af enkle optiske enheder og måleudstyr senere meteorologiske- og laboratorieinstrumenter.

År 1933 bliver Optikotechna etableret til fremstilling af optisk udstyr i Mähren i Přerov i

Prerov værket

nærheden af Brno. Dette skete på initiativ af professor ved den lokale industrifagskole Dr. A. Mazurka. I starten fremstillede blot 7 arbejdere simple optiske produkter, som var konstrueret og beregnet af grundlæggeren. Firmaet ledes af Alois Beneš. Snart blev der lavet linser og objektiver, og derefter fulgte et bredt spekter af optiske instrumenter herunder også skoleudstyr. Omkring 1935 startede produktion til hæren, der kom nye ejere til og nye bygninger. Produktionen omfattede på det tidspunkt bl.a. forstørrelsesapparater, sammensatte linser, enkel optik, kikkerter, sigtekikkerter, diasprojektorer

I 1938 blev det første forstørrelsesapparat med skråstillet stang og autofokus blev fremstillet i Přerov. For filmamatører blev der lavet en bærbar projektor til 16 mm film. Benar-objektiv (3 linser) blev forbedret til Belar (Tessar type). Den blev lavet med forskellige brændvidder fra 5,5 cm til 50 cm. Produktsortimentet udvidedes med nye scannings- og vidvinkel-linser, forstørrelsesglas og lommemikroskoper.

I samme periode var brødrebrødre Bradac begyndt at lave kameraer TLR med navn Kamarad, som blev starten på Flexaret serien. De havde en fabrik i Hovorovice lige nord for Prag. De kom efter et par år i finansiell uføre og kameraproduktionen inklusiv konstruktionsbrødre blev overtaget af Optikotechna og flyttede til Přerov, hvor TLR produktionen fortsatte. Man startede også med 16 mm og 8 mm projektorer og snart fulgte optagere

til de samme formater.

Jindřich Suchánek startede et lille værksted 1930 i Brno og lavede laboratorieudstyr til skoler. Hans firma JSB (i dag betegnet som Suchanek) lavede også 16 mm projektorer. Snart kom der 16 mm optagere og 1932 den første Admira 8 mm optager samt inden krigen en 9½ mm optagere og flere 16 og 8 mm optagere og gengivere. Først efter krigen mistede Suchanek sin selvstændighed og blev en del af Meopta

Under 2. verdenskrig var alle firmaerne forflygtede, C. Zeiss forlagde dele af deres produktion i bombeskjul i Tjekkoslovakiet.

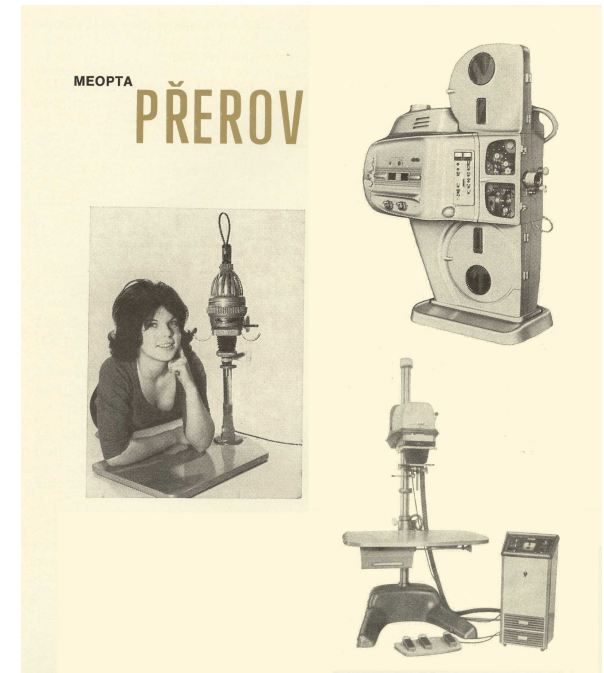
Efter 1945 og frem mod 1950 blev alle virksomheder nationaliseret og organiseret ud fra kommunistiske planøkonomiske ideer med stor lighed til kombinatkonstruktionen fra DDR.

ETA var et lille firma i Prag startet lige efter krigen men allerede 1946 nationaliseret under Optikotechna. Deres kamera 24x36 Etareta blev derefter mærket Meopta. I 1948 eksisterede det ikke længere.

Læs Meopta egen beskrivelse af de første år efter krigen med nationaliseringen. Den findes som et par sider i brochure fra omkring 1960. (ii)

I brochure kilde 1. fra ca. 1970 ses, at der dette år er 4 produktionssteder.

Přerov 50 km NØ for Brno

Her produceres:

- ❑ amatørforstørrelse objektiver og udstyr (bl.a. Opemus)
- ❑ professionelle forstørrelsesudstyr inklusive størrelse 18x24 cm,
- ❑ professionelle biografprojektorer (bl.a. Meopton) til 16 mm film og til 35 mm film, inklusive en universel enhed med kinoautomatisk projektion af 35 og 70 mm film
- ❑ 16 mm filmprojektorer med optisk og magnetisk lyd
- ❑ optiske instrumenter til specielle formål (nok militær)
- ❑ tilbehør til fremstillede enheder
- ❑ linser og en række optiske enheder

Bratislava

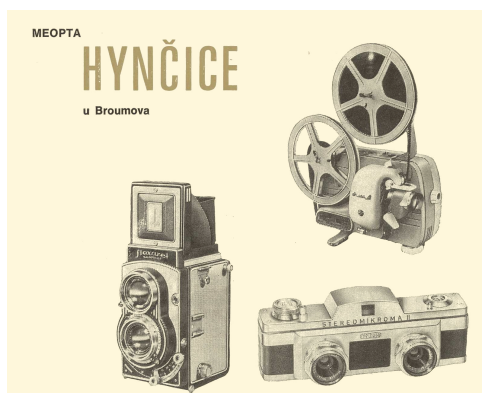
Er specialiseret i fremstilling af lysbilleder, episkop

og epidiaskop og automatisk billedprojektion i biografer. Dersuden selvfølgelig undervisningsmidler og -udstyr samt optisk udstyr til videnskabelig brug, hospitaler og industri.

Hynčice ca. 100 km NØ for Prag

Kameraproduktionen med egen afdeling for

teknisk udvikling. Serierne er bl.a.

- Mikromat serien med miniature kamera til

16 mm film. Serien løb fra 1949 til 1972 . Der blev brugt som politikameraer og medicinske kameraer. Her lavedes også dobbelt Mikromat til fremstilling af View Master stereohjul. Dertil stereoprogram omfattende stereokort, stereofilmskærer, stereoviewer og lysbilledapparater .

- TLR serien som havde sin rødder tilbage i 30'erne og brødrene Bradac's Kamarad der efter et par år indgik i Optikotechna Kompagni. Efter flere navneskift endte det

Stereomikromat

Flexaret VI

i statsfabrikken Meopta for efter 1945 at

blive til Flexaret serien. Søgeobjektivet er normalt en Anastigmat med $f=3$. Optagetobjektivet er indtil Flexaret IV Minar 3.5/80 en trelinset type. Fra Flexaret III begynder man bruge Minar II = Belar 3.5/80 en 4 linset Tessar type. Dette var objektivet fra IV og frem til sidste Flexaret VII. Det skal lige her bemærkes, at de fleste vesteuropæiske TLR (bortset fra Rolleiflex) har 3 linset optageobjektiv af type som Radionar.

- Desuden mindre serie med diverse kameraer herunder Leica imitationen Opema I og II 1954 – 1960 med focallukker og veksleobjektiv M38
- 8mm og 8mm Super film projektorer

Brno med oprindelse i Suchaneks produktion

- ❑ optagere til dobbelt 8 mm film: Admiral typerne, A8G X og optagere til dobbelt super 8 mm film A8G X Supra serierne (X tal angiver varianter)
- ❑ kamera til 16 mm film

Admira

A8G Supra

Meopta svingede mellem at have hovedvægten

liggende på civil og på militær produktion - i perioder med meget stor overvægt på det sidste. Firmaet var en del af Comecon planøkonomien, hvor der ofte indenfor fællesskabet kun skulle være et produktionssted af et givet produkt (i hvert fald udenfor Sovjetunionen). Spejlrefleks SLR var i Dresden. Biografprojektorer blev samlet i Meopta. TLR endte også ved Meopta så længe der overhovedet var salg i det. Stereo i form af View Master kopier i Meopta osv. Med baggrund i den militære produkter var Meopta efter gammel tradition specialist i kikkertsigte til riffel. Selv gav tjekkerne udtryk for en del surhed, da de i 80'erne afgav hele det civile fotoindustri til østtyskerne, hvad de ikke siger direkte er, at hele produktionskapaciteten flyttedes over på det militære område. (iii)

Studerer man brochurerne , får man det forventelige billede af det kommunistiske paradys. Kønne piger sidder ved samlebånd eller demonstrerer apparater. De glade børn leger i fabrikkens børnehave. De unge stærke mænd fra

det socialistiske hjemmевærn står vagt med gevær ved mindesmærket for den sovjetiske befrielse i 1945. En af mændene har fået ondt i maven og bliver undersøgt i fabrikkens sundhedsklinik af den kvindelige læge, de får hjælp af den endnu kønnere sygeplejerske. Ikke et ord om 1968 og det tjekiske forår men historien om 1945 er trykt på blodrød baggrund med hammer og sejl.

1990 blev firmaet privatiseret og nåede gennem en rekonstruktion og et samarbejde med TCI New York frem til at være et velkonsolideret aktieselskab i Tjekkosllovakiet senere Tjekkiet med avanceret optik som område. Det nye Meoptas hovedsæde i Europa er i Přerov - det gamle hovedsæde og afdeling i USA.

I henhold til deres hjemmeside har firmaet 3 ben.

1. underleveradør af optisk udstyr til andre mærker og udstyr (OEM)
2. fritid hobby sport
3. militærtudstyr kikkerter sigter m.m.

Meopta i Danmark

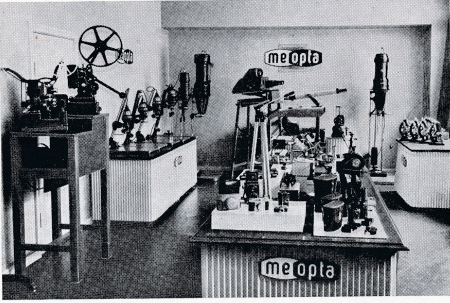

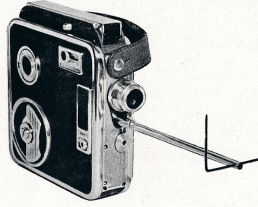
UDSTILLING

fra 1.-25. Juni Kl. 9-16 (Lørdag 9-13, Grundlovsdag lukket)

Forstørrelsesappa-
rater
Mikroskoper
Fotografapparater
Luper — Læseglas
8 mm Gengiver og
Optager
16 mm Tongengi-
vere
8 & 16 mm Redi-
geringsbord
Stativer
Synkronisatorer
Theodoliter
Nivelleringsinstru-
menter
Kikkerte
Hygrometre
og meget mere

**BELGISK
IMPORT
COMPAGNI**
Landemærket II

Admira

En ny 8 mm optager til vendespole, med det rigtige ud-
styr til den rigtige pris. Flad og lækker form — præci-
sionsværk med 5 hastigheder og enkeltbilleder. Udskifte-
lig kvalitetsoptik, leveres normalt med MIRAR 1:2,8 —
12,5 mm. — Mekanisk tælleværk med „klik“ for hver 16
cm scene. Optisk universalobjekt med parallaxudligning
ned til 33 cm. — Let at betjene — . . . . . kr. 545,00

Tele-MIRAR 1:3,5—35 mm, kr. 290,00. Nærindestillings-
aggregat til 12 cm med 2-sidet kontaktskærm, kr. 15,00.

**108
FARVEFOTOS
for
kr. 26,-!**

Mikroma
- systemet med de tekniske
og økonomiske fordele . . . !

Der leveres Mikroma II i et af tre størrelsesforhold: i
standardform med en horisontal ansigtsret og i to andre størrelser, der
helt særligt er tilpasset til de mest almindelige, økonomiske og sportslige
behov. De tre størrelser leveres med 100 optagelser for kun kr. 26,-
pr. fotoapparat.

16 mm FARBESYNKRONISATOR - holder med, når du tager billeder af
bevægelse.

Mikroma II

med 100 optagelser 16 mm, hurtigoptik, 1:2,8 til 1:8,0 ud, kr. 220,-

Milona 1948

Kilder:

1. Tjekkisk hjemmeside bl.a. brochurer : <http://www.meoptahistory.com/?id=166>
2. 4 sider fra brochure fra (i) oversat med Google download den fra: <http://www.kamerasamling.dk/Artikler%20pdf/brochuretekst.pdf>
3. Fra tjekkisk fjernsyn november 2019 "Flexaretten der forsvandt": <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10209988352-zaslapane-projektv/409235100061012-pribeh-zvany-flexareta/> - egentlig ikke helt retfærdig overfor Flexaret – 1975 var TLR "død" over hele verden.
4. 50 års Brochure oversat med Google : <http://www.kamerasamling.dk/Artikler%20pdf/brochuretekst.pdf>

Søgning i annoncedatabasen og i årsoversigter viser at Bico omkring 1948 har repræsentationen, ingen kamera men en del udstyr og smalfilmoptagere og -gengivere. Vigtigst er forstørrelsesapparater, som skulle blive Meopta's kendeste produkt i Danmark især det økonomisk

Omkring 1955 og nogle år frem var dobbelt 8 mm Admira til salg, men med super 8 forsvandt det.

1960 er der annonce for Mikroma II 16 mm still kamera med udstyr og projektor. Mærkeligt at man ikke importerede Flexaret i 50'erne, hvor Reflekta og Rollop fra Lipca Vesttyskland var billige alternativer til Rolleicord og Rolleiflex.

OPEMUS

— tre formater i eet

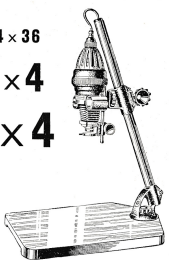
Glasfri negativholdere
Skrå søjle sikrer projektionsbilledets rette placering
Apparatets hoved drejres vertikalt eller horisontalt efter behag
Bekvem og sikker indstilling
Vibrationsfrit, stabilt og holdbart konstrueret

Levering september-oktober ved bestilling nu!

Pris med BELAR 1:4,5 — 55 mm og rødfilter ca. kr. 385,00

BELGISK IMPORT COMPAGNI

24 × 36
3 × 4
4 × 4

LANDEMÆRKET II · KØBENHAVN K.
Tlf. C. 4712-2473 · Tlfgr.-adr.: BICOFOTO

overkommelige Opemus, som jeg selv har brugt. Ud fra årsoversigterne blev det solgt til langt op i 60'erne.